

Hoe verhoogt buurtparticipatie de leefbaarheid van een wijk?

Buurtbewoners betrekken bij het inrichten van speel- en sportplekken zorgt voor meer sociale cohesie

Bij het ontwerp van een speel- of sportplek wordt steeds vaker rekening gehouden met de wensen van buurtbewoners. Buurtparticipatie zorgt er niet alleen voor dat het eindontwerp op een groot draagvlak van de buurt kan rekenen, maar ook dat het een plek wordt voor spelen, sporten en ontmoeten. Zo draagt buurtparticipatie via sport en spel bij tot een betere leefbaarheid van de wijk.

Auteur: Jeroen Poldermans

Spelende kinderen dragen in belangrijke mate bij aan de sociale cohesie van een wijk. Speel- en beweegplekken zijn ideale ontmoetingsplekken voor toezichthoudende ouders. De sociale factor van een speelplek is hoog en mede daarom zien ontwerpers van speel- en sportplekken het als hun opdracht een buitenruimte voor alle leeftijden te creëren, zodat de sociale betrokkenheid niet stopt als de kleintjes groter zijn. Waarmee heb je bij zo'n opdracht als ontwerper rekening te houden? Deze vraag legden we neer bij Willem Butz van Boerplay, ontwerper en inrichter van speel- en beweegplekken.

Rauwers, douwers, bouwers en schouwers

‘Ouders van kinderen van vier jaar zullen in eerste instantie een plek willen voor kinderen van vier jaar, met bijpassende speeltoestellen. Wij proberen ze bewust te maken van het feit dat hun kinderen over enkele jaren deze toestellen ontgroeid zijn en de speelplek ook op langere termijn een uitdaging moet zijn. Dit doen wij door samen met de ouders uitgangspunten te definiëren en ze mee te nemen in het

gedrag van hun kinderen. Alle kinderen spelen anders, juist omdat ze niet allemaal hetzelfde zijn. Daarom moet je zorgen dat de speelplek faciliteiten biedt voor die verschillende spelbehoeftes. Er zijn kinderen die liever in groepjes met elkaar kletsen en spelen. Er zijn kinderen die liever ravotten en rennen. Er zijn dromerige types die zich graag terugtrekken, en kinderen die de handen uit de mouwen willen steken en hun omgeving willen manipuleren met materialen door te bouwen en constructief bezig te zijn. Wij hanteren het principe van de rauwers, douwers, bouwers en schouwers, analoog aan de verschillende types kinderen die er zijn. Op basis van deze gedachte creëren wij speelplekken die voor alle kinderen aantrekkelijk zijn, waardoor het ook veel makkelijker wordt voor kinderen om met elkaar te spelen. Zo ontstaan speelruimtes waar kinderen en ouders/begeleiders graag naartoe gaan en die op termijn succesvol zullen blijven. Wij realiseren speelplekken waar alle types kinderen de komende vijftien tot twintig jaar terecht kunnen’, legt Butz uit.

Uitdagingen voor verschillende leeftijden

Hoe ontwerp je een speel- en sportruimte waarvan opgroeiende kinderen nog jaren gebruik zullen maken en waar ze zich prettig voelen? Allereerst is een speelplek meer dan een verzameling van een paar toestellen met een hek eromheen. Ongeveer tien jaar geleden kwam de focus steeds meer te liggen op natuurlijk spelen. Dit betekende dat een speelruimte steeds vaker een landschap met geïntegreerde speeltoestellen werd. Butz is van mening dat in zo'n landschap toestellen toegevoegd moeten worden die kinderen verleiden om hun grenzen te verleggen. Bijvoorbeeld toestellen met uitdagingen waar kinderen motorisch en mentaal naartoe groeien. Zo creëer je een plek die op langere termijn interessant blijft. 'Zo hebben we bijvoorbeeld een productlijn ontworpen – *Adventure Play Explore* – bestaande uit spannende klimroutes die risicovolle uitdagingen bieden voor verschillende leeftijden. Uiteraard zorgen we ervoor dat we aan alle veiligheidseisen voldoen. We zorgen dat de leeftijdsgebonden onderdelen zoveel mogelijk vloeiend in elkaar overlopen, zodat het geheel geen samenraapsel van verschillende compartimenten wordt, maar een organisch geheel in een natuurlijke sfeer.'

'Zo wordt een speelruimte ook een ontmoetingsplek voor ouders'

Leefbaarheid verhogen

Het onderliggende doel bij het ontwerpen van een speel- en sportplek is het verhogen van de leefbaarheid. De leefbaarheid van een wijk wordt vaak uitgedrukt in de mate van sociale cohesie. Door bewoners in de ontwerpfase bij een project te betrekken, ontmoeten zij elkaar (soms voor het eerst) en krijgt dat onderliggende doel van het begin af aan al invulling. Wanneer je een plek gerealiseerd hebt waar kinderen graag naartoe gaan, elkaar leren kennen en leuk met elkaar spelen, zullen ouders elkaar ook makkelijker ontmoeten. Zo wordt een speelruimte ook een ontmoetingsplek voor ouders, een plek waar je altijd wel een bekende tegenkomt. Butz: 'We creëren een plek waar kinderen, pubers, jongvolwassenen, volwassenen en senioren graag willen spelen, sporten en bewegen, zodat wijkbewoners van alle leeftijden ernaartoe trekken en elkaar kunnen ontmoeten. We krijgen veel positieve feedback van wijkbewoners, mede omdat zij samen met ons in het traject zijn gestapt. Alleen al die feedback markeert de stijgende leefbaarheid in de wijk.'

Meer kleinere speel- en sportplekken, meer sociale contacten

Butz is een voorstander van meer kleinere speel- en sportplekken in een wijk, ter ondersteuning van één grote. Met meerdere locaties zorg je dat groepen zich verspreiden, waardoor er een soort beweeglint door de wijk heen ontstaat. 'Wij vinden het belangrijk dat je fysiek van de ene plek naar de andere gaat en ondertussen de kans op sociale contacten vergroot. We zien dat buurtbewoners daardoor met elkaar aan de praat raken. Er ontstaan WhatsApp-groepjes, hardloopclubjes, er worden workouts gegeven. Deze groeiende sociale cohesie

Buurtparticipatie in de Omgevingswet

Buurtparticipatie is al geruime tijd populair. Steeds vaker betrekken gemeenten wijkbewoners bij buurtprojecten, maar ook ontstaan er geregeld initiatieven vanuit de behoefte van de bewoners zelf om een deel van de buitenruimte in te richten (een buurtplek/wijkplek of een schoolplein). Als vanaf 1 januari 2022 de nieuwe Omgevingswet in werking treedt, zal het aantal buurtparticipatieprojecten groeien. Eén van de hoofddoelen van deze wet is het zorgen voor en bewaken van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit [1]. Voor gemeentelijke beleidsmakers betekent deze wet dat wijkbewoners nog meer betrokken moeten worden bij het creëren van hun omgeving. Buurtparticipatie is vanaf volgend jaar geen sociaal streven meer, maar een harde eis.

[1] Bron: www.iplo.nl

verhoogt ook het gevoel van veiligheid in een wijk. Redenen genoeg voor gemeenten om vol in te zetten op buurtparticipatie, lijkt mij', vervolgt Butz.

Buurtparticipatieproject

Een buurtparticipatieproject begint meestal met een idee van buurtbewoners, maar kan ook door de gemeente worden geïnitieerd. Gemeenten hebben ieder hun eigen manier om voeling te houden met de wijken en buurtschappen. Zo werken veel gemeenten met wijkbudgetten, waarbij in de gemeente kenbaar wordt gemaakt dat buurten en wijken

Kinderen ter plekke betrekken bij het ontwerp

Willem Butz

Boerplay

Overzicht Koeltuin

‘Plaats toestellen met uitdagingen waar kinderen motorisch en mentaal naartoe groeien’

zelf voorstellen kunnen indienen. De gemeente treedt hierbij op als adviserende en faciliterende partij. Als ontwerper werk je alle wensen en eisen in een concept uit. Belangrijk is dat de visie achter het idee volledig uitgevoerd is. Wat wil je met het project bereiken? Wie wil je bedienen? In welke mate speelt het project in op thema's als verbinding en duurzaamheid? Hoe houd je rekening met de variëteit in mensen en leeftijden? Als je de onderbouwing van je verhaal goed voor elkaar hebt, is het voor de initiatiefnemers makkelijker om de financiën rond te krijgen.

Fondsen en subsidies

Om aanspraak te kunnen maken op fondsen en subsidies, is het van belang dat in het ontwerp de verbetering van de leefomgeving duidelijk naar voren komt. Een waterschap zal bijvoorbeeld bijdragen als het thema klimaatadaptatie (hittestress, ontkoppelen van water) in het concept staat beschreven. Boerplay biedt initiatiefnemers de helpende hand door het ontwerp zodanig te beschrijven dat de kans om aanspraak te maken op fondsen en subsidies groter wordt. Verder kan Boerplay hen in contact brengen met partijen die helpen bij de aanvraag. Butz: 'Er zijn allerlei fondsen die graag willen bijdragen aan het verbeteren van de leefbaarheid. Wij adviseren de deelnemers aan de participatie om in te spelen op thema's die de leefbaarheid versterken. Als je erin slaagt een ontwerp neer te leggen dat voor elke leeftijd en elk type kind op de lange termijn uitdagend is en tegelijkertijd allerlei maatschappelijke problemen oplost, kun je makkelijker fondsen en subsidies werven.'

Succesvolle projecten

De Koeltuin in Middenmeer (NH) is een mooi voorbeeld van een geslaagd buurtparticipatieproject. Hier hebben vier buurtmoeders uiteindelijk 60.000 euro opgehaald om de saaie bestaande speeltuin een complete make-over te geven. Er kwam onder andere een kabelbaan, een glijbaan, een hellingklim, een zeshoekschommel, een avonturenpad met veerplateaus, een klimpaal en een grote hangmat. Voor de ouders werden er picknicktafels geplaatst. 'Het project heeft zoveel enthousiasme losgemaakt, dat de buurtbewoners de smaak te pakken kregen en nog een stap verder gingen: ze maakten plannen voor een sportplek voor pubers en volwassenen. Het werven van fondsen en subsidies verliep soepel. Het regelen van de financiering heeft nog geen jaar geduurd, waardoor ze binnen twee jaar het complete project uit de grond wisten te stampen. Sindsdien is de Koeltuin een ontmoetingsplaats en als zodanig een belangrijke verbindende factor in de wijk. Zelfs mensen zonder kinderen gaan er graag even naartoe om elkaar te ontmoeten', vertelt Butz trots.

Een ander fraai buurtparticipatieproject is de aanleg van een inclusieve natuurspeeltuin, naar een ontwerp van Suzanne van Ginneken, in het Lakenpark in Leiden. Een deel van de financiering hiervan is via crowdfunding onder buurtbewoners tot stand gekomen. De rol die de natuur speelt in dit project, wordt benadrukt door de aanwezigheid van vele inheemse planten, een speelvijver en diverse natuurlijke speelelemen-

Totstandkoming natuurspeeltuin Lakenpark

ten, om zo een groene oase voor jong en oud te creëren in de grijze binnenstad van Leiden. De speeltuin is toegankelijk voor kinderen met en zonder beperking. Zo is er een blotevoetenpad, een wielerved voor rolstoelgebruikers en veel ruimte voor zand- en waterspel. Er is gekeken naar wat er nog hergebruikt kan worden én naar waar de nieuwe kansen en mogelijkheden liggen, met een nieuwe infrastructuur en speelelementen. De vrijwilligers van de speeltuinvereniging dragen zelf ook actief bij aan de totstandkoming van de speeltuin. De natuurspeeltuin wordt – afhankelijk van de coronamaatregelen – in juni geopend.

Grotere betrokkenheid door sociale media

Buurtparticipatie is steeds vaker ook een online gebeuren, merkt Butz. Via sociale media en allerlei digitale tools wordt de toegankelijkheid van buurtparticipatie breder. Sociale media maken het voor mensen makkelijker om mee te denken en te doen. Zo heeft de Koeltuin zijn eigen Facebookpagina, waar bezoekers hun ervaringen kunnen delen en foto's plaatsen. Een goede ontwikkeling, volgens Butz: 'Als wijkbewoners via sociale media betrokken raken bij projecten, worden het draagvlak en de populariteit steeds groter. Het komt ten goede aan de participatie en daarmee aan de leefbaarheid. Dat vinden wij belangrijk, want wij willen dat een speel- en sportplek veel wordt bezocht. Voor ons is de mooiste beloning dat bewoners van alle leeftijden en variëteiten graag naar de plek gaan die we gecreëerd hebben en er steeds weer terugkomen. Dan kunnen we zeggen: missie geslaagd.'

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!